

AKATALPA

Nisan 2021 - Sayı 256

Aylık Şiir ve Eleştiri Dergisi

ISSN 1305 - 7685

Muammer KARADAŞ

NE UZAK NE YAKIN

Uzak, karanlık, yoğun, ısınıyor
Beklemiyor kimse, çoktan ıradı diye
Oysa iki kişi arasında, iki kişiden birini
O bir tansık oysa umulmaz bir anda
Akşamdı sabahtı, yazdı kıştı; salındı

Çok yoğun, bakarken içeriden dışarıya
Kırılığandı kemikleri güve yemiş aşkların
(Hiç dostum olmadı eski aşklarımdan)
Uzardı kısılar, ateşlerde sınanmıştı
Sövgülerle anlamlanmıştı gölgelerde
Uslanmaz bir hayalet, alacakaranlık sevisi

Yakındı; solurdum, terlere börterdi
Eğri büğrü bir çizgiydi, seslerimizden örülü
Kısacık bir tarihti, az gitmiş uz gitmemiştik
Ucu yitik yumak, kördüğüm olmuş sokak
Tökezlemiş kısırak düşülkeye varamadan
Çok yakın çok uzak, elbirliğiyle ıpsıslak

Karanlıktı duvarlar, ses vermezdi herkese
Suçtu, karanlıkta oluşurdu veya mayısta
Çoğunca iki veya üç kişi arasında eliptik bir düzlemde
Git deriz gitmez, kal deriz kalmaz kızgın bir makas
Durur aşkla ayrılık arasından kızgın bir makas
Durur etle kemik arasında, sabırsız ve uslanmaz

Uyarlık güldürmez içinden geçeni ne uzak ne yakın
Hele gözlüklüysen, tıraş olmaya zamanın olmamışsa
Uyarlık nasıl utansın, ne gölgesi var ne de yansıması
aynalarda
Taze bir çörek gibi parlaktı, uzaktı hem de nasıl yakın
O şimdi yıldı, karanlıktan sonra aydınlıktan önce
Çifteler durur boşluğu kızıl bir kuşu anımsayarak

Karanlığın liflerinden örülmüş çağdıışı bir sepet kim bilir
Gezinir belki Nil'de, üç ölü arar onu, çoktan konu dışı

Şubat 2021, Çeşme

Taha İHSAN

KIŞ

Kış gelip geçse
Hiçbir iz bırakmadan
Yaz yetim kalır

Erdoğan KUL

ŞERİT

çın çın örtüyor baharı
ortasını ecele ayırdığımız
havuzun yüzeyinden kalkan ayna

böyle mi tutunmuştu iki karanlık
an arasında titreşen akrep
çevresindeki fisiltıları dolaşan
o yürek burkulmasına

bilinmiyor yüzey kazanmadıkça meşru yalanlarda
hiçbir ikili arasındaki ilgi
uçurum ve tahta bavul
gurbet ve siren sesi

bırakmak diye bırakmak bırakmak
kayalıklara derin derin göz çukurlarına bakıyorum

çoktan öldü o sürgün
sayısız mektuplarda

Fatoş DURMAZ

VAKİT

Gecenin vaktidir bu;
Dolunay ilahtan bir sunak
Titirer kitabın arasında kuruttuğun yaprak
Aynı dargın meyhane,
Yılıka bir kısırak.

Hasan Aktaş, Hüseyin Alemdar, Mustafa Atapay, Adnan Başkesen, Dilek Bayram, Hüseyin Bozkurt, Hakan Çamurcu, Ramis Dara, Erdiñ Dinçer, Fatoş Durmaz, Osman Serhat Erkekli, Mehmet Girgin, Umut Göksal, Nihan Işiker, Taha İhsan, Muammer Karadaş, Peria Kayra, Erdoğan Kul, Arif Mete, Tolga Özen, Ozan Öztepe, Mehmet Rayman, Mehmet Rüzgar, Atalay Saraç, Ali Selçuk, Muharrem Sönmez, Halil Şahan, Kazım Şahin, Figen Şentürk, Şerif Temurtaş, Yeprem Türk, Hakan Unutmaz, Necip Yıldız, İsmail Güney Yılmaz, Osman Yoluç.

TARİHSEL ve TOPLUMSAL YABANCILAŞMANIN ŞİİRİ

(“Pardon, Seviyorum I-II-III- IV-V-VI”
Ali Özgür Özkarcı, *Bitik Ülke Son Atı*, Edebi
Şeyler Yayınevi, 2017, Sf. 9 – 17 arası)

Halil ŞAHAN

“Pardon, Seviyorum” birbiri arkasına sıralanmış 6 şiirin ortak adı. Ali Özgür Özkarcı’nın “Bitik Ülke Son Atı” kitabının ilk bölümünü oluşturuyorlar.

Önce, şiirin adını eşeleyeceğim. “Pardon, Seviyorum” şiirlerinin izleklerinin de anlatım inceliklerinin de bu adda odaklandığı kanısındayım. Diyebilirim ki, “Pardon, Seviyorum” adını çözümlmek 6 şiiri çözümlmeye eşdeğerde .

“Pardon, Seviyorum”, şiir adı ama aynı zamanda anlatıcı durumundaki şiir kişinin sevgisini açıkladığı da bir söz. “Seviyorum” sözcüğünde bir sorun yok, ama “pardon” sözcüğü pek öyle görünmüyor. Hem şiirlerin izleğini belirliyor hem de “seviyorum” un niteliğini değiştiriyor.

Nasıl mı?

“Pardon”, dilimize Fransızca’dan girmiş bir sözcük. Büyük olasılıkla da, Tanzimat döneminde. Batı’dan, özellikle de Fransa’dan kültürel ve davranışsal etkilenmeler ve alışlar bu dönemde başlıyor çünkü.

Peki, bu “pardon” un dilimizdeki anlamı nedir?

“Pardon”, gün içinde çok kullanılan bir incelik sözcüğüdür. Genellikle özür dileme, bağışlanmayı isteme anlamlarında kullanılır. “Afedersiniz!” anlamındadır. Bazen, söylemek istediğim o değildi anlamında kullanıldığı da olur.

Peki, şairimiz şiirlerine ad yaptığı “Pardon, Seviyorum” la ne anlatmak istemiş olabilir?

“Pardon” sözcüğü, gündelik kullanımda belki içtenlikli bir incelik (nezaket) bildiriyor olabilir, ama “Pardon, Seviyorum” da öyle değil, tersinlemeye kayıyor ve yapaylık, özentî, giderek bir yabancılaşma bildirir duruma geliyor. Bu sözde imlenen olgu, toplumumuzun tarihsel etmenlerle uğradığı bir yabancılaşma bence: Yüzeysel Batılılaşma.

Yüzeysel Batılılaşma, insanımızı dayanaksız, tutamaksız ve iki arada bir derede bırakmıştır. Durum tersinlemelidir. (ironiktir) Kişilik yitimi söz konusudur.

Bilindiği gibi çağın gerisinde kaldığını fark eden Osmanlı toplumu, yok olmaktan kurtulmak umuduyla on dokuzuncu yüzyılda Batı uygarlığına yönelmiştir. Daha çok da Fransa’ya. Bilim – sanat öğrenmek için gönderilenler, bilim, sanat, demokrasi yerine Fransız burjuvazisinin ikiyüzlü, gösterişçi davranışlarını getirmişlerdir ülkeye. O yüzden de dirençle karşılaşmışlar, giderek züppe diye alaya alınmışlardır. Çağdaşlaşma çabamız sonuçsuz kalmıştır.

“Pardon” ilk gelenlerden biridir. Ve; Fransız burjuvazisinin içtenliksiz incelik anlayışını yansıtmaktadır. Kısacası, bu “pardon” sözcüğü bana uzun bir tarihsel süreçteki toplumsal yabancılaşmamızı düşündürüyor.

Öyle ki bu yabancılaşma zaman içinde derinleşip yaygınlaşmış, içgüdülerimizi bile etkiler duruma gelmiştir. Örneğin ele aldığımız şiirlerdeki sevgiler yüzeyseldir. Tutkudan yoksundur. Ayrıca toplumumuz 180 yıldır hiçbir alanda anlamlı bir başarı gösterememiştir. Bilimde dişe

dokunur bir başarımız yok, sanatta öykünmeciliği aşmış değiliz. Demokrasimizin durumu da ortada.

İşte ben, Ali Özgür Özkarcı’nın “Pardon, Seviyorum” şiirlerinin temelinde bunların olduğuna inanıyorum. Genel izleğinde bunlar var; her eğretilmesinde, her imgesinde de. Diyesim Batılılaşmak isterken kişiliğini yitiren yabancılaşmış bir toplumun insanını, sorunlarını, yanlışlarını ele alıyor Özkarcı.

Bir de şu: Ali Özgür Özkarcı’nın bu şiirini oturttuğu tarihsel- toplumsal zemin Yusuf Atılgan’ın Anayurt Otelinin tarihsel ve toplumsal zeminine benziyor. Hatta aynı dönemin koşullarıyla var olan ortak bir zemin. Anayurt Otelinin, 1839’da yapılan bir konaktan bozma bir yapıdır. O yapı çevresindeki kişiler de olaylar da uygarlık değişiminin, diyesim Batılılaşmanın ürünüdürler. O bakımdan Zebercet’in yabancılaşmışlığı salt psikolojik değil, toplumsaldır da.

Şimdi gelelim Özkarcı’nın, “Pardon, Seviyorum” başlıklı şiirlerine.

Şimdi sen uyuyorsun, ben aramızdaki boşluğa sarkık
Neler yapıyorum bir bilsen, sen uyurken:
“Son barikatı kurmamalıydık”,
“Orduyu darbeye alıştırmamalıydım”,
“Televizyonda hardallı karides tarifi vermeyecektim”
-Pardon burada keseceğim (sf.9)

Gördüğü gibi iki şiir kişisi var. Biri anlatıcı “ben”, öteki de kendisine seslenen “sen”. Anlatıcının şairin kendisi olduğu açık. Öteki kişi birden çok olasılık taşıyor. Bir; bu, anlatıcının uyumakta olan sevgilisi olabilir. Anlatıcının, aradaki boşluğa sarkma edimi bu olasılığı güçlendiriyor. Ama hemen ardından sıralanan pişmanlıklara bakılırsa, o, halktır. Aradaki kopukluk bu olasılığı da güçlendiriyor. Öyleyse her ikisidir de.

Anlatıcıyı şairimizle özdeşleyince, aradaki boşluk, halk - aydın kopukluğunu düşündürmektedir. Barikat kurulduğundan söz edilmesi de ayrı bir kanıt bence. Kaldı ki aydın konumundaki anlatıcı orduyu darbeye alıştırdığı töhmeti altındadır. Bir tür suçluluk duygusu yaşamakta. Bir de, televizyonda hardallı karides tarifi vermişliğinin pişmanlığı var. Yoksul halka lüks bir yemek tarifi vermek, ondan kopuk olmanın, bir başka deyişle iletişimsizliğin belirtisidir. Fransız kültürüyle züppeleşmiş bir prototip.

“Pardon, Seviyorum I” i okumayı sürdürdüğümde, pişmanlık ve eleştiri söylemi yine çıkıyor karşımıza. Örneğin, “bağlanmanın bir mazeret olduğu, herkesin bencilce kendi gösterişçiliğini korumaya çalıştığı” /sf.9) belirtiliyor. Ayrıca ilk bölümdeki pişmanlıklar burada da var: Örneğin, “Artık orduyu Sibiryaya sokmayacağım” (sf.9) diyor şair. Demek ki böyle bir şeyi yapmış ya da yapmayı düşünmüş. Geçmişimizde var bunlar.

Peki, bir başka açıdan da bakamaz mıyız bu söze. Sibiryaya; soğuk ya da Sovyetler imgesine bir gönderme de olamaz mı?

Pişmanlık yüklü bir dize daha: “İndirmeyecektim o son kadirgayı Tuna’ya” (sf.9). Sanırım, geçmişteki Avrupa seferlerimiz boş ve boşuna çabalardı demek isteniyor. Buna beni, “21. Yüzyıl ezikliğin ve aldanmanın iktidarı.” (sf. 10) dizesi götürdü, yanılsız olabilirim, ama ne zaman ulusal bir eziklik duyumsasak Avrupa içlerine yaptığımız seferleri anarız.

“Pardon, Seviyorum II” şiirini bir dizesiyle anıp geçmek istiyorum. Aslında o dize Coşumcu (romantik) şairimiz

POSTA KUTUSU

Devlet hayli fevri gündem belli belirsiz
Diye sık sık bakıyorum posta kutuma
Yola iniyorum güneş uçlu bulutlarla
Kuşlar kirahıyorum yanı sıra yunuslar
Onlarla bakıp dönüyoruz bir daha
Ayağımdaki nasırı azdırdı kaldırımlar

Bu şehre gelirken insanlar var dedim
Dutlar ıhlamurlar posta kutuları var
Yoksa ben yaşayan bir ölüyüm
Sahiden bir ölüyüm miğferi delik
Nasıl söz ederim kalın sırtlı kitaptan
Nasıl derim karanlıkları mutsuzlukları

Bugün de gidip baktım posta kutuma
Anahtarı hızla çevirip uzattı kalfa
Bir de partinin seçim bildirisini
Başkan bu yürüyüşte bizimle ol diyor
Belediye tak kurmuş yarın özel gün
'Se'sini deniyor kaslı bir Abdülhamit
Bir titremedir yayılıyor benden bayrağa

Arif METE

DEĞİL

Sahra uykusunda rüyası biten kuğu
Benim de kendimden geçmeye hakkım olduğunu biliyor
Güneşin battığı yerde bekliyor beni
Akşamın olduğu yerde değil

Rengârenk gürültüyle geçtiğim bahara söz yetmedi
Toprak son kez sınarken insanı kırık aynalarda
Boyum ne uzadı ne de kısaldı bu canlı yayında
Yüzüm eskisi kadar soğuk değil

Kendimden korkuyorum şimdi ve güzel kadınlardan
Gelip soğuk gecenin karanlığını yıkıyorsun üstüme
Her şeyi yarım bırakıyor ölüm deli çağımda
Suçum ellerin üstüne yıkılmış değil

Dünyamın eşiği büyük engel senle aramızda
Çorak mevsimde bütün devrimlere romantizm bulaşıyor
Eve dönmeyi unutuyorum bu gurbet çıkmazında
Gözlerimde kalan güneşin izi değil

Ter kokusuyla çoraklıkta mest olan sarıçiçek
Seni yoksul kafiyelerle tutup aklımda
Gülün yanağında bıraktığı isyandan öpüyorum
Bu gül bizi ateşten koruyacak değil

Suyun sesine yürüyen yarınları bulmak için
Bütün vakitleri kaybediyorum güneşin uykusuzluğunda
Sesimin tükendiğini gülün gölgesinden biliyorum
Atların sürüleceği yer senin gurbetin değil
Bu şiirin kahramanı da o kadın değil

Cenap Şehabettin'den aktarma: "Hiç sarışınlık getirmedi
akşamlarıma". (sf. 11)

Bu alıntıyla, Özkarcı, hem Batılılaşmanın Coşumcu
(romantik) düzeyde kaldığına hem de şiirinin akılcı bir
temele oturduğuna gönderme yapıyor bence. Özkarcı'nın
şiirinin akılcı bir şiir olduğunu yineleyerek vurgulamak
isterim.

Gelelim III. "Pardon, Seviyorum" a.

Sanırım bu bölümde şairimiz, özendiğimiz, örnek almaya
çalıştığımız Batı uygarlığının matah bir şey olmadığını
anlatmak istiyor. Bir iki dizeyi alıntılamanın bunu
kanıtlamaya yeteceğine inanıyorum.

Tut ki Fransa'da kaçamak Cezayirliyim

Diyelim, kurşuna dizilmiş meleziğimden ölüyorum
(sf.12)

Fazlaca yoruma gerek var mı bilmem! Fransa'nın 50 –
60 yıl önce Cezayir'de yaptıkları unutulmuş değil, dahası
unutulacak gibi de değil.

Ayrıca bu ülkede bireysel ahlakın da, belki de
kapitalizmden kaynaklanan bir bozukluk taşıdığı
söylenebilir. Şiirde bununla ilgili göndermeler var çünkü.
Oldukça dolaylı ve örtük olmalarına karşın anlamlarına
ulaşılması olanaksız değil.

Jean Genet vicdanda sıkı sıkı vidalanmış şurada

Arasında Kara Panterli bir orman.

Pembe pelerinle dolaşan beyaz bir siyahi:

"Aziz" imiz Genet. (sf. 12)

A. Rimbaud'nun oyun yazarlığındaki versiyonu olan
Jean Genet'yle tersinlemeli (ironik) olarak verilmek istenen
bir ahlak sorunsalıdır. Hem bireysel hem toplumsal
anlamda..

"Pardon, Seviyorum"ların bence günümüzü en kapsayıcı
olanı IV. sü:

Bağcılar'dan Nişantaşı'na kalkan metroyla

İstikbalini kovalayan halk.

Pardon, Bağcılar: Yeni Kanun Hükmünde kararnameyle

Altı rekat, sekiz zikir, kırk ayar meşrutiyet. (sf. 14)

Yukarıdaki dizeleri yorumlama gereği duymuyorum.

Okurun artık Özkarcı'nın şiiriyle ilgili birtakım şifreler
edindiği kanısındayım.

"Pardon, Seviyorum"lar sona yaklaşırken baştaki
yorumlarım daha bir nesnellik kazanıyor gibi. "Pardon,
Seviyorum V" den birkaç alıntıyla bunu
somutlayabileceğimi sanıyorum.

Buna Türkiye buna yapılan kaçak yapılar her şey

Sen buna saray de, ben köhnelik çadırı diyeyim. (sf. 16)

.....

Osmanlı'da olsaymış bir Vaka Nüvis

İlla hırpalayacak bir Nişancı bulacak eğik namlulu.

"Yaşasın Cumhuriyet" (sf.16)

Ve son "Pardon, Seviyorum VI" : Bence bu şiir;
günümüz insanının yalnızca toplumsal yaşama
yabancılaşmışlığını değil, kendine yabancılaşmışlığını da
anlatıyor. Hem de vurgulu biçimde. Orta sınıf Türk insanının
bugün koyu bir yalnızlık içinde olduğunu yüreğimiz
burkularak alınıyor. Gerçi insanlar İnternetle, kablolu
televizyonlarla bu açmazdan çıkmaya çalışıyor ama!..

Ali Özgür Özkarcı'nın şiirine bazı dokunuşlarda
bulunmaya çalıştım. O, günümüzün bence en özgün
şairlerinden biri. Bu yargım yalnızca izleğine değil, anlatım
teknikğine de dayanıyor. Bakarsınız, bir başka yazıda
Özkarcı'nın imge yapısını söz konusu ederim.

Halilsahan44@hotmail.com

BAŞKALAŞIMLAR PARANTEZİ

Hüseyin ALEMDAR

I

Şiir; nar bahara, ruh buharı, anla. Taht ve anlam arama çukurunda helal cehennemiyim kendimin. Şiir ki ruh tabancasıyla kâğıda düşen göktaş Zülâl! Sen ve ne kadar s(b)en kadımı var tüm şiirlerim helalî hoş olsun hepinize; paradoksal nüks, pastoral tik, nevrotik hale ne kadar şiirim varsa. Değil mi ki tüm bu şiirler tinime ve defterlerime sizden inme, pardon düşme! Beş duyunun en güçlü duyumdur şiir; gördükçe, duydukça, tattıkça, dokundukça, anladıkça şiirin daha iyisine çalışır şair; ürpertili ten, tıknafes çalışıyorum işte. Şair de şiir de biraz hastadır, başkalaşım parantezini kutsarcasına hep çalışır; şiire, sessizliğe ve kendine. Şairi, düzyazı ve pelikül yazarından ayıran da budur işte; o [şairliği], şizofreni yanında nevrallji hastasıdır; tıpkı Arthur Rimbaud gibi. Bu: Cennetin kalmadığı cehennemin kana ve içe gömülmüşlük hâli şairin.

Önce şiire sonra şaire sor: Şiir şair[in]den önce gelir, tüm yazın türlerinden de. Tin sancısından ten ağrısına “hiçlik” tadında gündüz de gece de şiire aittir, şaire değil.

Şiiri kana ve bıçağa sor şaire değil; *kırmızı hiçlik*'te yana yakıla kendini arar şiir daima, şair şiirkanı bir geleceği; kandan ve benden ayrılma! Kendinden kurtulup kana gittikçe de şairde şiir çokanlamlılık! Şiir ki içimin çilingiri, hadi gir: Kaç kapalı ve çapalı odam var senin! Şiirin anlamı ve çokanlamlılığı tende, tinde ve kan odalarında gizli; âh ki âhh, doya doya dokunamadım Arzu dâhil hiçbir kadınıma: “*Arzuyla bakmadım hiçbir kadına/Yirmilerime gelinceye kadar!*”*

Şiir; susuşun bekleme taşı, iki bileğim de h/içlik bıçağı. Sus ve bekle beni! Şiir... Taş avlularda çatlağa, ten bahçesinde çapağa söylenen: Yüzüğünü saksına dik, gençliğini yüzükoyun kendine sapla. Gençlik ki tenin gecede öldüğü, şiir gibi!

Şairi var eden de yoğ eden de taşlar ve başkalaşım parantezi, anla. Birer ağrı, birer ritüeldir taşlar, her şiir bir ağırlı parantez. Kader ve kederi şiire dönüştükçe cenneti de cehennemi de şairin kendi işte. Sus! Hep sussam da içim bilcümle gitme isteği Zülâl. Dokunma, neremi ellesen, her yerim Muş ve Varto gibi hiç kimse! Ne beni ne kimsesizliğimi artık kurtaramaz memleket çakım; Sürmene bıçağım bile bir yerden sonra sürmenaj!

II

Ne yeniyetme hâlim ne de yirmili yaşlarım artık benim değil! Derim ki, en güçlü ölümsüzlük şiirde işte; ten ve insan çürür de dize ve şiir çürümez bence. Âh ne var ki, insanın beynine ölümlü olduğu zorla ve çivilerle çakılmış, doğduğu gün! Aşk hariç, beyaz örtü iki ölüm var yaşadıkça: Biri kundak biri kefen. Neyse ki şiir sonsuz beyaz... Tanrım, yaşamak ve ölmek için ne kötü bir zaman! Şiir ve zaman, ikisi de kan ve şiir taşı v a r o l m a k t a n çıkar. Ölümü de ölümsüzlüğü de varoluşa sına.

Aşka ve şiire rağmen, nasıl mıyım!? İki nehrin ağrısını ve ağırlığını kaldıramayacak kadar güçsüz ve yalnızım. Varsın küçük İskender dâhil tüm ölmüşlerim unutup gitsin beni, ben burada onlar sayesinde unuttum işte ölümü, ölmeyi. Beni bırakma Zülâl!

Say ki, kalp ve kâlb her şeyimi yitirdim. Şiir bile zarar ömre, bir yaştan sonra! Çok şükür sadece imgem var, yalnız ve yabancı kendimle baş başayım, kandaki mürekkep tek kârim. Kucağında hüznün ve yalnızlığın ağırlık tartıları. Bir yanım suyun bir yanım ağacın kuruduğu; insanın bengisu oluşu şiir sayesinde: “*İnsan çürümedikçe şiir çürümez!*”** Şiir biraz da insanın değil de suyun çürüdüğü, anla!

Âh! Şair, kan imge ölümsüzlüğü araya araya kendini bulur. Kendini ve gerçeğini... Şiir; ilk günah ilk irkiliş. Çocuk düni, çiçek dini hazzın ve uzamın diliyle yakala beni!

III

Varoluşsal d/okunuş varlık ve özdeşlik tonunda başkalaştır beni, başkalaş benimle: İyi ki, ben gidince ete kemiğe bürünecek içimdeki sessiz ağıt! Tabutta duyulacak ahdım ve ağlamam; tabii ki şiirim. Aşk-acı, ân-anı, ahd-âh yaşamalar ve küçük ölmeler mevsimidir benim şiirim. Öldüğümde tabutumun üzerine konacak yeşil örtüde şiir uç ve çekiç şu iki dize olsun isterim, ömrümün kangülü niyetine:

“*Biraz da sevincimizdir gitmek cenazelere.
Herkes bize az çok bir şeyler çektirir!*”***

Âh! Kabul, insan gitmekten, dünya kalmaktan:(kirlenmekten) yapılma; şiir de öyle. Yarım ve tam ne kadar şiirim var içimde, künhümde. Ne zamandır bekleme odamda Çehov’la değil de Tarkovski’yle akraba üç kız kardeş; üçünün de memeleri sarkık, sanki tenleri hiç boy aynası ve pelikül görmemiş! Oysaki ben tüm kadınlarımı ve kızlarımı boy aynasında yıkadım, akладım; ömrümün üçte birinde kızlarıma ağladım.

Şiir ve sitem taşım nasıl da kan ve göz taşı/m! Yedi dize sekiz boğum kendimi ölümsedim, kendi ölümüne gülümsedim.

IV

Kâğıt ve pelikülden içşes artık kendime *ben* diyorum; *otoben!* Âh, Koyuncu Cenk de Kerouac Jack de bir yerlerde yaşıyordur mutlaka; şiir-sinema, aşk-ölüm içre, iç içe. Başkalaşım parantezi’nde sen bile demode oldun sevgili Rimbaud! Senin o çarpıcı repliğin ben bir başkasıdır kolej müsamerelerinde teks alınlığı sadece! Şiir dil, göz ve kalple işaretleşme bir yerde: Açılıp kapanmayan Başkalaşım parantezi. Dil, göz, kalp mesafesi elimi tut Zülâl. Hiçlik yokuşunda şiirsel bilginin birazı heyecan ve haz bilgisi, çoğu hayatın arka bahçesine cehennem çizme graffitisi. Şiir bizim nemiz, şiirler söylenmeseydi nemiz eksilirdi? Her yerimiz değilse de üçte ikimiz! İkimiz olan içte ısınmış şifalı kırk bir taş bende! Hiçbir taşımın hiçbiri sevap değil, kırk bir kere maşallah hiç değil. Cennete-cehenneme saklanmak hiç değil: “*Dünyalının işi ölümlü olmak, zaman nedensiz bir bahane/suçta çekiliyor gel-gitim, kendine doğru ve içeriye tırmıyor/devrimlerden silkindi arkadaşlarım artık sosyalizm şahane/bir bir kırıldı eski umutlar; şimdi herkes şiirden saklanıyor!*”**** Nevrotik haz şiirsel heyecan, ömrüme uğur saydığım kalbin Türkçesi şiir dublaj şu beş filmle öyle güzel ve içli boğuldum ki ne dünya ne ahret boğamaz beni. Ahdetme, benim değilsin artık!

1) *Kuyu*, bir kadını öldüm öleli boğulma efekti kan mendilim!

2) *Vesikalı Yârim*, ilk şiirimi Yüksekaldırım’da öldümdü alçak uçuş!

3) *Tabutta Röveşata*, içimden daha gençtim içime geçtim, aşkölüm beni başışla!

4) *Biri ve Diğerleri*, tek mekân duygusudur aşk uzam ve sonsuzlukta bile!

5) *Göl*, aşk ve ölüm ki şiirden serçe parmağım benim! Kalp ve kâğıttaki yâryüzü, yüzüm; şiirdeki cehennemi mutlanma, beni bırakma! Her şiirim dilek ve sitem türküsü.

V

Allah gibi genç ve diriyim bu ara: Allah ve aşk kadar mistik-metafizik şiire inandım. İnancım çatalkara, baştankara varlığın ve varoluşun dağdağası, dağ başları. Sancılı ve ağırlı

KIRKINDAN SONRA

derya'ya

boşluklar bırakarak yazmak/boşluğu ağlamak benim işim, günahı sevapla ölçüp kuyulara taş bırakmak benim işim. Ah! Kuyuların ve taşların inançsız olduğuna beni kim inandırabilir? Taşla doldurulmuş bir kuyunun peliküldeki şiir olduğunu hatırla, aşk ve tutkunun inanca dönüşmesi bir kelâm değilse Metin Erksan lütfudur. Oğul tadı bir dizeyim ben, tut ve koru beni Zülâl!

Ah! İlk mistisizm, sonra erotizm büyütsün isterim beni ve şiirimi; sonra da ölmek isterim çırılçıplak ağlamam geçtiğinde. Şair, şiir ve yazıya sevgiliye gider gibi gitmeli, tabii ki ölüme de; ey sevgili, en sevgili! Ey Tanrım, orda mısın!: *"tanrımı yakama bağlamıştım/oynamıştım da gülüp/bozarıp ağlamıştım/hayat her kucaklamasında bir yerlerimi yuvarladı, anlamadım/sefer uzadı her seferinde/delik büyüdü söz nallandı/bulutlar şehrin efkârından nem kapıp üstümüze yağdı/hatırla, yazdı yalınayak sevişmiştik/kişti karaşın bağlamıştık/hazanı mevsim bellemiştik/güzdü güzelleştik!"****** Şiirim de sinemalarım da güz ve karaşınıktır benim, ne kadar gitsem sUs'talı bakış kendime dönerim, kendimi denerim.

Ne kadar parantezim var benle açılır benle kapanır: Bir parantez de sen aç ve yaralarımı yarana yaz(:kaz), içinin odaları kış ve yazıtışı senin. Sahi, İlhan Berk gideli hiç kimse aşk ve erotizm taşlarını içinde sektirmiyor: *"Yazmak mı geriye dönmektir/Taşlar sürünüp gitmeyi kurar!"******

Ah be Zülâl, sen hâlâ ordasındır da sahi i l h a m B e r k ve *Güzel Irmak* nerde!

VI

Uzak güzelim, sebebim, kıyı taşım! Beni kendine çek ya da *can-ı gönül* savur en uzağa. Haz ve göz defterimde sektirdiğim taşlar ki içimle akraba. Taştan akraba mı olur deme, bir taş vızıldamasıyla kendini öldür de gör hele! Hep bir yaşamaşk, yaşayamamak sıkıntısı hüznün *dünkitabı* bu dünya. Ah! *Zaman*'a dün, *Aşk*'a kün de ve ağla! Taşlar seni duyar.--

Şiir, *Zaman* ve *Aşk*, iki şeyin gençlik taşı. Sustun, duydum!

Gençliğim ki, taş başını yol eden bir allı gelinle gitti gideli ömrüm hem çok damat hem değil o gün bugündür şiir bende içağrı şiirrenk Bengü taşı--

H'iç
kı
rık!

VII

Tine, taş ve tene sor. Üçü de susma antraktı, anlam çokluğu. Şiir, hem varlık ve hem yokluk işte. Boşluklar bırakarak yazmak gecikegeleni, görülegideni. Sahi, gelmek gitmekle çakışır kimileyin. Şiir, duymak duymak ve anlamak çoğun. Şiir, tika basa tiknefes can sıkıntısı. Bağışla Zülâl! Şair, yazarken ve konuşurken nevrozlu, susarken nevrozik işte; çocuk kimliksizliğinde kendi gençliğine cep aynası.

Şiir varken cennet arama, sözcüklerden kurulmuş dünyaya ad arama... Aşkı ve erotizmi dışta tut ve sus şimdi: *"Can sıkıntısı şiirin cehennemidir!"******

* Ahmet Oktay
** Yaşar Kemal
*** Behçet Necatigil
**** Cenk Koyuncu
***** Yiğit Ergün
***** İlhan Berk
***** Stéphane Mallarmé

Mustafa ATAPAY

BİRTAKIM HAYVANLARIN KENDİLİKLERİ

Yeşil ağaç bukelemunları
su samurlarının suya bırakışları kendilerini
su bakışlı gök kuşları
kerkenkelenin kuyruğunun koptuğu
ateşböceklerinin göğü yakışı
kızıl tilkinin kızıl kuyruğu
karıncanın boğumu
karganın umursamazlığı
yarasanın uçtuğu yerde olmayışı
tapirlerin tıptırtıları
kedinin sevgisi
leoparın parlayışındaki kavis
güvercin teleği
balıktaki gizli aşk
kelebeğin tebessümü
leyleğin gagasındaki ses

SADIK YAŞAR'IN ŞİİRİ

Ramis DARA

Silifke ile Mersin'de yaşayan, öğretmenlikten emekli 1959 doğumlu Sadık Yaşar'ın 10 şiir kitabını okuyacağım, bu yazı çerçevesinde. Şairimize ve bu okumaya eşlik edeceklere teşekkür ediyorum.

2000'de yayımlanan ilk kitap *Güller Hattındayız*'da iki bölüm hâlinde sunulmuş 39 şiir var.

*o hurma ağacı da kesilirse gelmem artık bu şehir
unutkan nar dilsiz incir o akıllı leylek de giderse*

Böyle, neo-klasik gazele hoş güzel bir ikilikle başlar kitap. Ancak yol ilerledikçe sarpa sarar, yolcuya kök söktürmeye başlar. Birbiriyle bağdaştırılması zor, neredeyse imkânsız tamlamalar, dizeler, imgeler sıkı bir yapı içinde bir araya gelir. Büyük kentin bungen şairlerine özgü denebilecek bu tarz bir şiirin güney sahillerimizde yazılmasını anlamak kolay değildir.

Kitap adına temel olabilecek üç kesit var içerde:

"koklar güllü gider toz olur öyle" (s. 43)

"yalan yalan nasıl bir şeydir / gülden önce mi gelir" (s. 44)

"hangi kıyıya gitsem üstüm ıslak / kurulanmam gül
olmadan" (s. 50)

Şairince kitaba ilk düşünülen ad "Şehr-i Humma"ydı belki de: Baştaki iki güzel dizinin alındığı şiirin adı. O yıllar Sadık Yaşar'ın Mayıs yayımlarından aldığı Arkadaş Z. Özger ödülü bu adla duyurulmuştu çünkü. Sonradan belki de ödül alan dosyaya yeni şiirler eklendiği için ad değişir, bu güllü ada geçilir.

İşin ilginç yanı "*güller hattındayız*" dizesi, şairin sonraki kitabı *Tarçın At*'ta geçecektir (s. 52)

*

2002'de yayımlanan ikinci kitap *Tarçın At*'ta, 3 bölümde sunulmuş 50 şiir bulunur.

Kitabı okumadan önce, şairin şiirinin genel havasından da hareketle, "Tarçın at"ın biraz grotesk bir adlandırma olduğunu düşünüyordum. Sonra hem kitabı okudum, hem bu ad üzerinde düşündüm ve tarçın rengi diye bir renk olduğunu hatırlar gibi oldum. Araştırınca koyu kahverengiye tarçın rengi denildiği; ayrıca at "don"larından ikisinin "adi al" ile "adi doru"nun tarçın rengi kıllardan oluştuğunu öğrendim.

İlk bölümün epigrafında (tanımlık) geçiyor bu tamlama:

kendime taşınmalıyım dedi

geceye

eğilmiş kalbini dinleyen aşk

ah o tarçın at (s. 5)

İkinci ve üçüncü bölümlerin önlerinde de şiirli epigraflar var.

Asıl ilginç olansa kitabın sonunda da epigraf konumlu bir dörtlüğün bulunması. Konumlu diyorum, epigraflar kitabın, bölümlerin ya da şiirlerin önlerinde bulunur, bilindiği üzere. Ancak Nişanyan'ın etimoloji sözlüğünden sözcüğün Yunanca orijinalinde "ön-yazı, mezar-yazıtı" anlamına geldiği göz önüne alınınca, burada aykırı bir durumun olmadığı, hatta biraz cuk oturduğu bile söylenebilir.

Bu cuk oturan 'yazıt' şöyle:

ah seni ters çevrilmiş bardak

yorulmadın mı sudan uzak

bak dudağımı kesecek

cam arıyor ırmak (s. 77)

Bu ilginç yazıttan da çıkarılabileceği gibi yeni kitabında şair geleneksel öğelerden de yararlanıyor biraz. Soyut sıkı imgesel yapı yine başat olmakla birlikte bu, halk kültüründen gelen bazı öğelerle bireşim yapıyor gibi. Mesel, özdeyiş, mani, ikilikli yapı (beyit) kalıpları ortamı biraz yumuşatıyor.

"bir ip bile kendini koparır beklemekten" (s. 21),

"aşk her şeyi fetheder" (s. 44-45),

"adresin yoksa soru sorma / gülen bir çocuk yüzü geçir
kalbinden" (s. 47),

"uzağı boldur / yola yanlış yerden çıkanın" (s. 76).

*

2006'da yayımlanan üçüncü kitap *Ceylan Girmez Sokağı*'nda iki bölüm halinde sunulmuş 26 şiir bulunur. Mavi Yangın başlıklı ilk bölümün epigrafi Nâzım Hikmet'ten: "...ölüm döşeginde yatanın gözlerine bakamam utanırım / yaşamak ayıp bir şeymiş gibi gelir biri yanımda can çekişirken" (s. 5). İkinci bölüm Soğuk Soru'nun başında da şairin tuhaf, ironik bir dörtlüğü: "kederli bir masal dinledim çarşılarda adamlar / sen yoktun ihanet vardı adamlarda kapaklar / açılıyordu sayfaları dilsiz topuklar // sen yoktun ihanet vardı topuklarda acılar" (s. 31).

Büyülü gerçekçi diye adlandırılan bildik mantığın ve gerçekliğin dışında seyreden olgularla kurulu romanlara göz kırpan bir dünyası var sanki kitabın. Çiçekler tavanda büyür, ölümler kalkıp yürür, biri rüyada başı üzerinde yürür...

Kitaba adını veren Ceylan Girmez Sokağı şiirinin ilk bölümü şöyle:

*burnunda kan sicimi kadının, ıslanıyor
çakıl taşları. eriyen etin kokusu, bunlar
olur diyor adam. soyulmuş odun parçası
açılmamış iki mektup oğlu, yakılarak
emiliyor uyku tarafından* (s. 23)

Fakat bundan sonra gelen ikilik son derece ilginç ve şiirsel bildik bir atmosfer sunuyor. Şöyle:

*kim uyur böyle geceyi, gizlemiş
gündüzü bir kalp gibi göğsüne* (s. 23)

Bir de ikinci bölümdeki, son azade dizesi dışında, sekiz ikilikten kurulmuş, Çıkmaz Sokak şiirinden bir ikilik okuyalım: "kısırlanmış keklik çaluların arasında / taşlara yerin dibini tarif ediyor bir karınca" (s. 54). Biri Hanya'da biri Konya'da iki güzel dize, ama bir ikilik! Şiirin son azade dizesiyle çok başka tellerde: "hem ne biçim ölüm bu, kemiği et tutmuyor" (s. 54).

*

2010'da yayımlanan 4. kitap *Fotoğraf Arabası*'nda üç yarı gizli bölüm halinde sunulmuş 40 şiir var. Bölümler başlıksızdır, boş sayfalara yerleştirilen epigraflarla gösterilir.

Birinci bölümün epigrafi Brecht'ten: "gerçek somuttur" (s. 5). İkincisi şair Aloysius Bertrand'dan: "Bir düzine insan vardı orada biralı çorba içen, ve her birinin elinde bir ölümün önkol kemiği kaşık niyetine." (s. 25) Üçüncü bölümün epigrafi, Aragon'dan bir ikilik: "sarayın önünde çalgı sesi var / insan eti yiyenler konser veriyor" (s. 37).

Kitlesel refah getirmeyen, zengin-fakir ayrımını derinleştiren çarpık gelişmelerin, değişmelerin, kısaca kapitalizm eleştirisi.

Ve yer yer bireyin yabancılaşma, duyarsızlaşma, yalnızlaşma görüntüleri.

İkinci bölüm biçimsel bir ilginçlik taşıyor. Buradaki 10 şiirin tamamı, beşer dizeli dört bölümden oluşuyor: toplam 20 dizeli. Şiir başlıkları birer sözcüklü (Bit Pazarı hariç). Asıl şaşırtıcı olan: Bütün dizelerin başlarında üst üste iki nokta

işareti var. Dolayısıyla her dize bir anlamda şiir başlığını açkılıyor, birbirlerinden bağımsız olarak.

Bu arada bütün şiirlerin altında yazıldıkları tarih ve yer adı da var. Çoğunluğu 2006 başlarında, biri 2005'te yazılmış. 6 şiir Mersin'de, 4 şiir Silifke'de. Bölümün dışında, kitabın son şiirinin altında da tarih ve Silifke adı görüldüğü için, şairin hayatında Mersin ile Silifke, 5-5 berabere, diyelim.

Her dizede başlık konusuyla ilgili bağımsız bir ifade sunulduğu için günümüzde epey ihmal edilmiş olan dizeci şiirler ortaya çıkmış oluyor böylece.

Virgül yerine birkaç tuşluk boşluk verilerek dizeyi sürdürmeyiye, fazla benimsediğimi söyleyemem. Üstelik bu özellik bundan sonraki bütün kitaplarda da sürecektir!

*

2013'te yayımlanan 5. kitap *Boyalı Çalgı*'da iki bölüm hâlinde sunulmuş 60 şiir var.

Kitabın başındaki epigraf, İran atasözü açıklamasıyla, "*İnsan gülünce bu başkaları hesabınadır, / İnsan ağlayınca bu kendi hesabına.*" şeklinde (s. 5). İkinci bölüm Açık Defter'in epigrafıysa Paul Valéry'den: "*Her insan kendi hayatının yanı sıra birkaç hayat daha sürüyor olmasaydı, / kendi hayatını yaşayamazdı.*" (s. 55)

Kitap adındaki iki sözcüğün birlikteliği ilginç biraz. "Boyalı" renkle, görsellikle ilgiliyken; "çalgi" müzikle, işitsellikle ilgili. Kitapla aynı adı taşıyan şiirde de geçen bu tamlamanın neyi ifade ettiğini söylemek kolay değil. Şiirde "... herkes onu dinliyor / gezer çarşılarda boyalı çalgı" ve "kıpırmızı vakitler çalıyor boyalı çalgı" (s. 31) şeklinde geçen sözün, bir eleştiri nesnesini işaret ettiği kesin tabii.

Özel ad verilmeyen ve kitabın ağırlığını taşıyan 45 şiirli ilk bölümde yoğun bir eleştirelilik söz konusu. İnsan, toplum, çağ, çarpık düzen ve sözde kentleşme eleştirisi.

Örneğin Yüzüm Dışında Hayatın şiirinden iki dize: "*bu yeryüzü yükten başka nedir (...)* çarşı dediğin taze suyumu içer can çekişenlerin" (s. 13).

Burada insanlık durumu eleştirisini, kapitalist sistem eleştirisi izliyor, görüldüğü gibi.

Bir hisse, bir ders sunma derdi de var bazı şiirlerin. "*doğurmuş olmak daha yüküktür / daha yüküktür doğmuş olmaktan*" (s. 45), "*insan olmak için başka bir şey lazım insana*" (s. 52).

İlk bölümün yoğun söz bombardımanlı, küçük punto sebebiyle okuma zorluğu iyice artan şiirlerinden sonra gelen nispeten kolay okunan ikinci bölümde de eleştirelilik sürüyor belli oranda. "*peki kaldı mı masal dinlemiş tek bir çocuk*" (s. 68) dizesini alıntılıyıp anılarımdan özel bir cevap vermek istiyorum buna. Kızım İlgım'a masallar okur, bazen de o sırada uydurduklarımı anlatırdım, yirminci yy'n sonlarında.

*

2015'te yayımlanan ve iki bölümde 45 şiirin bulunduğu 6. kitap *Aşk Her Şeyi Fetheder*, bir aşkı anlatır. Başlayıp bitişiyile, daha doğrusu bitmeyişiyle. Çarpılma, vurulma, vuslat ve sonrasıyla.

Kitap adını oluşturan slogan ya da özlü söz yapıları ifade ikinci kitapta bir dize olarak geçiyordu, hatırlanacağı üzere.

Şair ya da şiir kişisi, sevdiğiyle kendine, özel bir ad "icat" eder burada: "Devecıkrığı". "*Leylak renginde katmerli / bir çiçek*" bu. Şiirin bağımsız bitiş üçlüğü şöyle: "*ne güzel bir çiçek / kendine / ad buluyor ikimizden*" (s. 34).

Bu üç dize, ikinci bölümün başlığı da aynı zamanda. İlk bölümse, Türkçe çevirisiyle birlikte Arapça bir cümle: "*maktub aleyye ana be hubbek (yazılmış üzerime benim seni sevmek)*".

İngesal bir dille yazıldığı için, benzeri kitaplarda belki somutlukla, değilse vurguyla anlatılan vuslat, ilk bölümün sonlarında mı ikinci bölümün başında mı, kavramak pek kolay değil.

Şairin bütün kaygısı sanki, kitap da şiir de aşk da bildik bir şekilde bitmesin yeter ki. Hiç bitmesin!

Eski dönemlerimde olsa Sadık Yaşar'da kemik izleği üzerinde dururdum. Özel olarak izlemesem de hemen bütün kitaplarında ortaya çıkan bir sözcük, bir kavram, kemik.

Bu kitaptan birkaç alıntı: "*ucu açılınca çabuk karlıyor kemiğim*" (s. 18), "*dolmuyordu yoktu kan kemik içi boştu*" (s. 19), "*kemiğine / kan yazmamış mı şizofren*" (s. 49).

Güzel dize örnekleriyle ayrılalım: "*işte bu / üstüne yazılınca ateşi söndüren söz*" (s. 9), "*sen diğer ayağımdın sende ayrı / bir adım atmadım*" (s. 10)

*

2017'de yayımlanan yedinci kitap *Yola Bakan Pencere* iki bölümden oluşur. İlk bölümde başlıksız, numaralanmış 34 şiir, ikinci bölümde bildik tarz (başlıklı) 35 şiir var. Kitabın başında Romalı şair Horatius'tan (İÖ 65-İÖ 8) "*Ağladığımı görürsen, ilkin kendine acımalsın*"; ikinci bölümün başında da 17. yy Fransız oyun yazarı ve şair Cyrano de Bergerac'tan "*Bir dalın tepesinden suya bakan bülbül kendini ırmağa düşmüş sanıyor. Meşenin doruğunda, yine de boğulmaktan korkuyor.*" sözleri bulunur.

Kitabın ilk yarısında pencereden yola, gelip geçenlere, bugünü ve yarınıyla hayata bakılıyor gibidir.

Şehir, mahalle, sokak ve ahalisi tek tek gözlenir, anlatılır. Deist izlenimi veren bir bakışla felsefe soslu yorumlar ve zaman eleştirisi yapılır.

Sözü bazen bir meczup, bazen bir filozof, bazen bir şair alıyor gibidir.

İkinci bölümde ilk bölümün içinde yer alabilecek şiirler de var, hikâye anlatan şiirler de (s. 54 ve 57). Zaman birimi olarak bir saniye (68) üzerine yazılmış şiir de, bir ibibik kuşu avıyla şiir kişinin ölmeden babasına içirdiği pekmez arasında bağ kuran şiir de (s. 60). Ve neredeyse ilk kez dünyada olup bitenlerden bir olaya, Bağdat'ın bombalanması da (s. 75) değinilir.

Bir Şeyler Yap şiirinden bağımsız bir dörtlük okuyarak ayrılalım kitaptan:

*kışı yumuşatıp üstünde dur
ziplayacağı bir yaz bul çocukların
çiğ yüzlerden pişmiş ekme yap
yürümek için bir toprak yol (s. 74)*

*

2018'de yayımlanan sekizinci kitap *İstanbul Hoyu*, başlıksız, bölümsüz, rakamsız 36 parça şiirden oluşur.

İlk kez bu kitap birilerine ithaf edilir: "*Yiğit Erdem Ardıç / Efe Ardıç'a*" şeklinde. Acaba şairimizin gerçek soyadı Ardıç da, bu iki kişi de şairin oğulları mıdır?..

Asıl önemlisi, kitabın başında "*abooov amma çok araba var / burası İstanbul hoyu - İstanbul, 1965*" yazılı. Aynı yazı arka kapakta şairin fotoğrafının altına da konmuş. Acaba 1965 doğumlu şair 6 yaşındayken bir İstanbul ziyareti sırasında mı söyledi bu sözü? Altında yer adı ve yıl bulunduğu göre biri bu sözü söylemiş olmalı da kim?

Hoy sözcüğünün özel bir anlamını bulamadım. Köy'ün bir çeşitlemesi ya da yerel söylenişi midir bilmiyorum. Kitapta 38. sayfada şiir kişisi olarak bir deli ortaya çıkıyor ve şöyle bir dizede geçiyor bu sözcük: "*deli diyor burası istanbul hoyu*". 1965'te birilerinin söylediği bu sözü, bu kitabın içinde de "deli" diye anılan biri söylüyor.

Buraya kadarki şiirlerde şairin iki şehrinin Silifke ile Mersin olduğunu görmüştük, arada bir nadiren de İstanbul adı geçmekteydi; yaşadığı şehirlere yönelttiği eleştiri oklarını bu kitapta bütünüyle İstanbul'a yöneltmiş şair.

Her türlü insanlık dışılığın, adaletsizliğin, sömürünün, zalimliğin, teknoloji fetişizminin, hastalığın hüküm sürdüğü, çarpık şehir, bu kez İstanbul. Adeta Dante'nin Cehennemi'nin yerel, özel ve minyatür bir örneği.

*

2019'da yayımlanan dokuzuncu kitap *Hakikatler Kitabı*'nda, "hakikat" adıyla, çoğunluğu marjinal, 43 insanın hayat hikâyeleri anlatılmakta. Bölümsüz kitabın başında epigraf yerinde "ben bilmem hakikat bilir" ifadesi var. Şair bana yolladığı kitabının başına da "göz bilmez / bakış bilir!.." yazmış.

Günümüz Türkçesinde "gerçeklik doğruluk" anlamlarına gelen hakikat eski Yakındoğu dillerinde "taşa ya da metala hakkedilmiş işlenmiş oyulmuş yazı belge yasa" (Nişanyan) demekse, onu bulmak da bilmek de o kadar kolay olmasa gerek.

Önceki kitapların birinde Orhan Gencebay adı geçiyordu; burada da, hayat hikâyesi anlatılan şiir kişilerinin birinden hareketle Ferdi Tayfur'un adını anılıyor. Ben Kemancının Hakikati şiirinde geçen Damarımda Kanımsın'ı dinleyeyim kitabın ansısına, izin verirsiniz... Ve bu şiirin sonunu alayım yazının sonuna, anti şiire örnek, hayatın kara gerçekliğine selam olsun diye:

*et sümük bok ve ter
damarımda kanımsın
içimde havaya saldığım
müzikten bin beter* (s. 16)...

*

2029'de yayımlanan onuncu kitap *Sadıknâme*'de 54 şiir bulunuyor.

Şairin "Tuğsem Taşan'a, Tuğçe Taşan'a" ifadesiyle torunlarına adadığı kitabın başında İngiliz filozof Jeremy Bentham'dan alınmış "Herkes bir sayılmalı / Kimse birden fazla sayılmamalı" şeklinde bir epigraf bulunuyor.

Eleştiriyi aşır iyice nefret, hatta hiçlik, boşunalık duygusuna varan, bildik basit gerçekleri, bazen öfkeyle, bazen sarakayla, tersinden anlatmaya yönelmiş, bazen tekerleme gibi, çokluk kekeme bir dille söylenmiş şiirler bunlar.

Bence artık burada durmak ya da geriye dönmek gerekir.

Umudu yine bu kitaptan bulup alalım: "güneş düşünceyi yeniler / güzel düşünce güneşi yeniler" (s. 63)...

Sadık Yaşar'ın Şiir Kitapları

Güller Hattındayız, E Dergisi Yayınları, İstanbul, Mayıs 2000, 64 s.

Tarçın At, Mayıs Yayınları, İzmir, Mayıs 2002, 80 s.

Ceylan Girmez Sokağı, Mayıs Yayınları, İzmir, Kasım 2006, 80 s.

Fotoğraf Arabası, Artshop Yayıncılık, İstanbul, 2010, 56 s.

Boyalı Çalgı, Artshop Yayıncılık, İstanbul, Mart 2013, 72 s.

Aşk Her Şeyi Fetheder, Artshop Yayıncılık, İstanbul, Temmuz 2015, 56 s.

Yola Bakan Pencere, Artshop Yayıncılık, İstanbul, Şubat 2017, 80 s

İstanbul Hoyu, Artshop Yayıncılık, İstanbul, Mayıs 2018, 40 s.

Hakikatler Kitabı, Artshop Yayıncılık, İstanbul, Nisan 2019, 64 s.

Sadıknâme, Artshop Yayıncılık, İstanbul, Kasım 2020, 76 s.

Figen ŞENTÜRK

KÖPEKKELEPÇE

Elleri ayakları ortasında yolun ortasında,
Kanlı gölgesi üzerimizde gölgesi,
Kalktı peşimizden gitgitmezölölmezbitbitmez peşimizde,
Hayaleti kelepçemiz bilekte kelepçemiz...

Hakan ÇAMURCU

MUHİT

Hayallerin muhitinde saklambaç oynuyor kocaman insanlar. Körebe oynadıkları da oluyor. Ben de katılıyorum. Ya kendimi kaybediyorum ya da kaybettiğim kendimi bulamıyorum.

Peki hayat neden mızıkçılık yapan dünyayla değil de hiçbir şey yapmayan yalnızlığımla kavga ediyor? Ben hep mi yumruklarıma sempatican olacağım ve barışa platonik?

Biri beni bu muhitten çıkarsın; yoksa canım çıkacak hayatı ölüme ispiyonlamaktan. Demek istiyorum ki ey hayat, senden büyük Azrail var! Gün gelir, alır defterini ahirete gidersin.

Ne diyordum? Muhitimde herkes sakın, bir tek ben dalgalıyım. Hava muhalefetinden dolayı kötü olan hiçkimseye, hiçbir şeye kafa-göz uçamıyorum.

Hezarfen Ahmet Çelebi olsaydı; tahtalı köye yolculuğunu tekrar başlatırdı. Ne diyorum ben? Sanırım çarpıyor beni içimdeki fırtına. Oysa ben kırlangıçların yuvalarının bozulmasına üzülecek adamdım. Şimdi ise dünyam hurdaya dönüyor ve umrumda değil. Sahi bu gezegenin hurdacısı nerede? Dağa kaçmasın lütfen; yanıp kül olursa halim perişan.

Bu muhitten ne zaman taşınmaya kalksam acı gerçeklerle karşılaştım. Yakama yapıştılar, dost olduklarını söylediler ve fide olarak Müslüm Baba'dan şarkı istediler. O, itirazım var dedikçe gerçekler bile yalan söylemeyi öğrendi. Ben de bir şeyler öğrendim. Mesela Platon'a disiplin cezası vererek okuldan ve yıldızlardan tamamen uzaklaştırmayı, sonrasında da hem onun hem de başkalarının öğretmeni olmadığımı.

Öğretseydim; yalnızlığımın kulaklarına şunu söyledim: hayat üzerine gelirken aklına gelen tek şey topukların olmalı. Neyse, anladım ki benden iyi ki öğretmen olmamış. Zaten öğretmenlerin yanaklarını sobelediği bir öğrenciydim ben.

Hayallerin muhitine benimle beraber geldiğin için teşekkür ederim sevgili kalemim. Bundan sonrası tekin değil, tek başıma gitsem daha iyi olacak. Senin için tek dileğim evine gidinceye kadar gerçeklerle karşılaşmaman.

Emin ol, onlar daha fazla acıtıyor.

Mehmet GİRGİN

GELİNCİK GÜNLÜĞÜ

Dağa çıkarken içimden yeni bir dağ çıkıyordu.
Günler yapışkan otuydu yakamıza yapışan.
Kıldan ince köprüler kurarız hayata.
Herkes kendisinin çıkmaz sokağı.
Tepedeki rüzgârın çığırıldığı türkü olaydım.
Solucanlar gibiyim ot olmadan orman olmadan soluk alamıyorum.
Isırılmış tepeler bozacak moralinizi.
Su ısrar ederse taş kabul eder.
Sonsuzluğa su içerek varamazsınız.
Sana söylesem taş olurdu/ Taşa söyledim
Dakikalarla didişerek saniyeler kazanamazsın.
Kişi kendini doğurmalı yeniden ya da öldürmeli sahiden.
Kendimi elime aldım
Yeni şekiller vereceğim

Dilek BAYRAM

KAYIP

Her şey biraz soğudu,
Bardaktaki çay, sahanda bekleyen yumurta
Duyduğum acı.
Her şey biraz soğudu
İçerde hissettiğim hava, gözümdeki damla
Camın buğusu.
Birçok çiçek geldi, çiçekler güzeldi...
Bazılarının notları daha çok güzeldi.
Sarhoş saçmalaması gibi bir şey oldu bu hayat
“Her şeyin bir zamanı var” söylevini yerle bir etti.
Oturup en cahilinin bile kaderciliğini
Oturup en entelinin varoluşunu sorgulattı.
Zamanı da bu söylevler yüceltmedi mi?
İçim soğudu...
Bugünlerde elde var boşluk, elde var hayat
Elde var ölümse Attılâ İlhan'ın olmasın bütün hüznler.

Hasan AKTAŞ

HÜZZAM YAŞAYIP MAHUR SEVİŞMEK

-yenidir-şiiirdir-şuurdur-tarihtir

ben
üstten marmara'ya
alttan karadeniz'e akarken
yahya kemal
üsküdar'da düşürmüştür şiiirini
istanbul fatih'i fethetmiştir
piri reis gittiği yerlere birlikte
götürmüştür eski denizlerini

huysuz bizans huulara gelmiştir
istiklal ezelden uykusuzdur tarihinde
babel kulesinden beyoğlu'na yetmiş iki dil düş-
müştür ve 31 mart şubatlarını bekler iken
göz dikmiştir bire ve üçe
utanmazdır mahmudun sesi vardır ikinci
yazılır tarihe çifte vav sokağında vurulmuştur
mim gözlü sevgili
ve şehir kükremiş üstüme yürümüştür

ayaz paşa
ayazda kalmıştır öksüz kangurular gibi
gramer kitabında bir bağlaç bile tutmadığını
anladı ipekte bileylenmiş kılıçların gölgesinde
albert camus okumadan vebadan ölmek yasaktır
cümlesi girmemiştir anayasaya
ve asıl ölümler babayasada kayıtlıdır
bir paşa natürmort bir resim gibi
nihavent gülüyordu halimize

kefiller her niyedir bilmem
kefeki taşlar ve kufi hatlar severler
ve italyanca bir isim ararım kendime türküsü
tutturülmemiş türükler ülkesinde
pariste cenabet kalınır
banyosu venedik'te yapılır çağımızda
göğsümüzde hatmi çiçekleri açmadan

bir leylek
afrika'dan geçerken gökyüzünü okumuş ve
ezberlemiştir bizim için
tevfik paşa konağında grev çıkmamıştır
soba borusundan sadece duman çıkmıştır
ve borudan sobaya düşen hırsız olmamıştır asla
şifreler kilitlenmiş ve jurnalle servet-i fünün evliyalınca
şiiire alınmıştır ve patates çuvalı mühürlenmiştir
dört duvar artık sadece duvar değildir duvar
duvar olduğu kadar duvardır.

ben her zaman denizini arayan suyu severim
kurtlar ovaya inmeden denize varmalı ve hüzzam
yaşayıp mahur sevişmeli

Yeprem TÜRK

BEKLENTİ

-Nurullah Ataç'ın II. Yeni saldırıları ise ilginçti. Orhan Veli'den sonrasını sanki pek istemiyor gibiydi, Ataç. Ya da İkinci Yeni'nin ne yaptığı konusunda açık bir fikre varamıyordu. Bu da onu İkinci Yeni konusunda inkâra götürüyordu. Oysa Nurullah Ataç'ın istediği, savunduğu ama oluşumunu da göremediği şiir, II. Yeni'de vücut bulmuştu. Ve II. Yeni, uzun bir aradan sonra Türk şiirine, ikinci bir güven ikinci bir temel ikinci bir başarı sunmuştu.

İkinci Yeni'den sonra gelen her Türk şairinde mutlaka şöyle ya da böyle, zayıf ya da güçlü bir İkinci Yeni gıdası, kökü vardır.

Yeni Türk şiirinde kendinden önceki şiiri aşma dürtüsü epeydir İkinci Yeni'ye karşı işletiliyor. Ya da İkinci Yeni, ikinci temel kabul edilip geliştiriliyor.

Modern şiir -İkinci Yeni de bu sürecin içine dahil- akımlarla sürdü. Ama 1950'lerden sonra akım mevzuu bitti. Şiirde kuşaklar konuşulmaya başlandı. Kuşaklar, öyle olmasa da bir akım vazifesi görmeye başladı. Şiirin unsurlarını, farklılıklarını zamanı merkeze alarak ayırdı. Mesela seksen ve doksan kuşağı şairlerini farklılaştıran şeyler, bir akım farkından değil, kuşak kavramı üzerinden açıklanır.

60 kuşağı, akımlardan sonra başlayan kuşak geleneğinde neredeyse ilk halka gibi duruyor. Hüseyin Peker, bu ilk kuşaktandır.

-Hüseyin Peker, Arif Ay, Oya Uysal, Kamil Eşfak Berki, Cahit Koytak, Mehmet Taner aynı kuşaktan sayılmalarına rağmen ortak bir şiir görüşünü paylaşmazlar. Aslında şiirdeki kuşaklaşma bir bakıma bireyselleşmeye de yol açıyordu. Aynı kuşakta yer alan şairler için benzer yöntemler izleme eğilimi de yavaş yavaş yitiyordu. İkinci Yeniden sonra gelen Türk şiirinde bireysel başarılar hâkimdir.

Aslında *Kuruluş* dergisinde hacimli bir çalışma yaptım Hüseyin Peker şiiri için. Son kitabı olan *Toplu Şiirler: Günü Gelmeden Taburcu*'yu okurken yanılmamış olduğumu fark ettim.

Peker'in şiir sanatı özde İkinci Yeni'ye ama nüvede ve tavırda Nâzım Hikmet'e çıkar. Hüseyin Peker için '68 Kuşağı bir İkinci Yeni şairidir' derken bu birleşmeye gönderme yapıyoruz. Çünkü İkinci Yeni şiiri yıllar geçtikçe bazı özelliklerini eskitti, bitirdi. İkinci Yeni, şiire yaklaşımın bir özü olarak yaşıyor. Hüseyin Peker şiirinde de İkinci Yeni'nin bu özelliği alınıyor.

Hüseyin Peker'in ilk şiirlerinde ülkü ve ideal var. Memleket manzaralarına gönderme yapan tablolar hâkim. Bir ütopyaya bağlı ve içinde umut vaad eder. Toplumcu şiirlerdir, bunlar. Ama son şiirlerinde de distopya bulunur. Kurulmuş ama gerçekleşmemiş ideallerle dolu, şiirleri. Açıkçası darbelerle törpülenen sonra da sosyalist bloğun çökmesiyle ve hayal kırıklığı ile biten süreç 68 Kuşağı şairlerini toplumsallıktan içe doğru sürükler. Bu duyarlıktaki şairler, kendilerini, şiirde bilinçaltının akışına bırakırlar. Ama toplumsallıkların zirvelerini yaşamış bu şairler, bilinçaltında da hayatın her alanına değinen şiirler yazarlar.

İslamcılırsa siyasal toplumsallıklarını 68 Kuşağına göre geç yaşadılar. Türkiye'de İslamcı toplumsallık doksanlarda ve ikibinlerde zirve yaptı. Ama Mısır'da durduruldu, sekteye uğratıldı. Bu olaydan sonra da zaten çoğu İslamcı dergilerde şiir, 68 kuşağının bir zamanlar yaşadığı tecrübeye benzer bir döneme geçiş yaptı. Şimdi ise ne Türkiye'de ne dünyada

gelişim gidişim
hiç uymadı birbirine

en azından
son yazım olsun
küle dökülen su

emiıyor suyunu
ulu çınarın kökü
ancak böyle anlatılır
kanadı kırık kuşun öyküsü

gün ışığı beklentimi
geceden yazdım yastığın üstüne
içimle dışım bir bütün gibi
acılarım yükseliyor
kuyuların suyu çekilince

güz yaprakları bir eğlence
çamın dibine sızmış reçine
bir serçe kuşum vardı
kanadına sığındım
saçaklar kıskandı beni

bağlardan geçiyorum
bir salkım üzüm asma boylum
izmir kıyılarına yanaşılıyor gemi
sipile yaslanmış manisa

toplumsallık kaldı. Çünkü bizi geleceğe çağıran bir tez gelmedi. Salgın da bu durumu iyice pekiştirdi.

Hüseyin Peker şiirleri anlatımcı bir şiirdir. Çokça da birisine seslenerek yazılıyor. Bunlar bile en çok kendi kuşak duyarlılığıyla ilgili şeyler. Çünkü anlatımcı bir şiir için ya da birisine seslenmek için toplumsallığın olması gerekir. Zaten yetmişlerden sonra fikirler, şiirden çok müzikle ifade ediliyor. Büyük fikir adamlarının yerini Bob Dylan gibi şarkıcılar alıyor. Çünkü söyleyeceğini artık başka türlü söylemen gerekiyor. Hüseyin Peker şiirinde de bu dönüşüm var. Bilinçaltında, kırgın ama yine umutlu şeyler mırıldanmayı bırakmıyor. Örneğin aynı dönüşüm Cahit Koytak'ta caz üzerinden gerçekleşiyor. Koytak, tasavvufla cazı harman ediyor; Peker de özgürlük melodileriyle idealini. Bir başka örnek Enis Batur, kişisel serüvenini şarkı türü üzerinden edindiği bir biçimle okuyucuya ulaştırıyor.

Hüseyin Peker'in son zamanlarda yazdığı çokça şiiri, örtülü ya da açık 68 Kuşağının yaşama bakış açısının menkıbeleştirilmesi gibi:

...

ortak karar aldık, Uzun Mehmetle
Zonguldak'a heykelini dikeceğiz
başkalarının ilgisini çekmek için
ziyan edilenlerin hatırına
temsili kömür vagonları geliyor üstümüze
çekim yapmayın

(Ocak Çavuşu, Sayfa 397, *Günü Gelmeden Taburcu*)

İsmail Güney YILMAZ

BİR ÖMÜR KADAR

düş boyu kırlangıçlar uçar gece ayaklandığında
düşününce bir bahar bulur bu mağara oda
geç bulunmuş bir çocukluk masalının çiziğindedir
yolunu hiç kaybetmemesi gerçeğin.

kaç saat geçer böyle uzanıp üşüyerek
kaç saat uzanıp dallardan çeker yok meyvelerini
güzel, sarı, içe kapanık bir vuslattan armağan
karanlıkta eskiyen ama burkulmayan bu his.

yetinmek
bir kader gibi sokuldu pencerelerimizden
bir yeraltı devî gibi çöktü göğsümüze uzaklar
göğsümüzde orta yer alacaktır bu günlerden
belli ki bir ömür kadar.

öyle olsun.

Umut GÖKSAL

ANI CEKETLİ ZENCİ

Yaz kış ceket giyen
o meçhul zenciye

ve öğrettiği için Attilâ İlhan'a

Güneş almış yine en tepedeki yerini
Mevsim bol nemli yaz hava çok sıcak
FIAT durağında kaldırıyor iri elini
Servisin basamaklarından ağırca çıkacak
Otuz falan gösteriyor ama yaşı yirmi bir

Elinde çantası sırtında bol fermuarlı ceketi
Tanıdığı birkaç arkadaşına selam veriyor
Çıkartıyor iç cebinden kazandığı plaketi
Arkadaşları birden başına topluyor
Gözlerinde ne mutluluk var ne de kibir

Onu dört beş kere gördüm aynı durakta
Hava şiir buharlaştırıyor ama ceketi üstünde
Omzuna dokundum galiba yaptım büyük hata
Sinirle elime vurdu yaşlar belirdi gözlerinde
Adımlarında anlayamadığım acı bir sihir

Öğrendim ki sevdikleri hep kış ayında ölmüş
Annesi babası kardeşi amcası halası teyzesi
Ölümün soğukluğundan fena halde ürkmüş
Ceketi beş yerden delik gri anılar kesesi
Her adımında bir yakını yola dökülmüş

Beş saat sonra kalkacak aktarmalı uçağı
Daha varmadan kuruyor ev yakınlarındaki nehir
Gözleri bezgin kanamalı büyük alt dudağı
Birazdan kendisinin de ölüm haberi gelir
İnsan çoğu zaman bir ağırlık birimidir

Ozan ÖZTEPE

SUUD

Kutulardan
plastik poşetlerden
kâğıttan bir yüz benimkisi...

Bir sokaktan
bir sokağa sarkan
Geceleri
bir mazgaldan
diğerine
akan...

Kurduğum kentin
işçisiyim belirsiz
Melik Ahmet Caddesi'nden
başlar kaldırımlarım
Dağkapı Meydanı'na dökülür
arta kalan etimden kemiğimden
Kent benden bihaber
ben kendimden
Sönünce güneş iki hecedir farkı
Diyarbakır'ın Amed'ten

Tez yetişsin Hüma'nın gölgesi
Kanatlasın anamı babamı
çeksın kederden
Vardır elbet semerimde boş yer
Omuzlarımda
yaşlansın iki beden

Suud'un,
Suud'un bin türevinden çekinen,
mühürdür bu kent
mıhlanmış sırtıma
ezelden

Hüseyin BOZKURT

KÖTÜYÜM

buraya bir sözcük attım affedersiniz
kötü yola düşmüş değil sözcükler ben kötüyüm

kötürüm bir mevsim gibi durdum yüzünde
cam değil candan gördüm bu defa kendimi
kırlan ışıklar arasında parlak
simli bir kumaştım boşluğunda yüzünen
çıkmayan bir leke bıraktım dudağına

ve sonra unuttum bir yerlerde kendimi
bir tas su döktüm üzerine zayıf günlerin

anne dedim üzerime sinmiş kokuya an ne
buraya bir çiçek bıraktım affedersiniz
yeni koparılmış dalından ben kötüyüm
bağında bırakamadım börtü böceği
hesabına çalıştım bozuk lehçenin

ve sonra anlamı bozdu bir ustalıklarla
bir tas şarap döktüm üstüne günlerin

AŞK HER ZAMAN (ELEŞTİRİNİN ELEŞTİRİSİ)

Ali SELÇUK

Kitabın adı: *Aşk Her Zaman*. Ben bu başlığı Sabit Kemal Bayıldırın'ın başka bir kitabının başlığı gibi *Şiir Her Zaman* diye okuyorum.

"İki şey: aşk ve şiir", birbirinin yerine kullanılabilir Sabit Kemal Bayıldırın düşünüldüğünde.

Sadece şiir üzerine yazan bir eleştirmenin; şiirde aşka, eleştirmenlere, şiir eleştirisine ve şiir antolojilerine bakışını ortaya koyduğu yazılarını içeren bir kitap *Aşk Her Zaman*.

Kitap, üç bölümden oluşuyor. "Aşkın Adın Zikredelim Evvela" başlığını taşıyan ilk bölümde "Aşkın Dünü Bugünü" ve "Aşkın İdeolojisi" adlı iki yazı yer alıyor. Eleştirmen, "Aşkın Dünü Bugünü" yazısında "Aşk, onu yaşayanın içinde bulunduğu toplumsal, sınıfsal, kültürel koşullardan bağımsız değildir." diyerek Türk şiirinde (göçebelikten yerleşikliğe, modern dönemlere dek) aşkın seyrine bakıyor. Sabit Kemal Bayıldırın'ın kavramları yerli yerinde kullanmaya verdiği önem, örneklerden giderek yargılara varması ilk yazıdan itibaren dikkati çekiyor. İlk yazıdan itibaren, diyeceğini, sözünü sakınmadan, dolandırmadan açıkça ifade eden bir eleştirmenle karşı karşıya olduğumuzu da görüyoruz. "Aşkın Dünü Bugünü" yazısında göçebelikte aşkın ve cinselliğin işlenişini ele aldığı bölümde ilginç tespitler var. Karacaoğlan'daki erotikliğin Dadaloğlu'nda olmayışının nedenleri üzerine yargıları özellekle.

Kitaptaki yazılarda edebiyat tarihi açısından önemli (karısına şiir yazan ilk şairin kim olduğu, sevgisinin adını anan ilk kadın şair... vb) tespitleri de görmek mümkün. Kısaca ifade edilen bu tespitlerin öncesindeki emek saygıya değer.

Eleştirmen, "Aşkın İdeolojisi" yazısında "Peki, aşk ideolojinin dışında mı? Elbette değil! Aşk, ahlakî, cinsel, estetik, hukuki, siyasi vb tüm görüşlerimizden etkilenir." savını örneklerle ortaya koyuyor. "Aşkın İdeolojisi"; okuru, tarihsel materyalist bir bakışla aşkın Türk şiirindeki ideolojik seyrinde gezintiye çıkaran bir yazı.

Kitabın ikinci bölümü "Eleştiri Derdi"nde on altı yazı yer alıyor. Bu yazılardan ilki "İktidar ve Edebiyat" başlığını taşıyor. Teorik bilgiler içermekle birlikte esas olarak şiir dünyasının pratiğinden (yayınevleri, seçici kurullar, kitap ekleri, dergi yöneticeleri vb) yola çıkan, edebiyat ortamının geçmişini, bugününü "iktidar ve edebiyat" ilişkisi bakımından ele alan bir yazı bu. Sohbet havasında, keyifle okunuyor. Genç şairlere hitap eden bir yazı olduğunu söyleyebiliriz. Sabit Kemal Bayıldırın'ın tüm eleştiri yazılarının öncelikli hedef kitlesi de "genç şairler" gibi gelir bana. Onları yetiştirmeye çalışır eleştirmen.

"Türkçede Eleştirin MR'ı" yazısı bu kez tezkirelerden başlayarak Türk eleştiri tarihinde bir gezintiye çıkarır okuru. Bu yazıda "Batı terimleriyle eleştiri yapıyoruz. Oysa Doğu'nun kendi terimleri var." denilerek oturmuş terimler yerine batılı terimleri kullandıkları için akademi eleştiriliyor. Sabit Kemal Bayıldırın'ın eleştiri yazılarında geleneksel terimleri kullanmasının gerekçesini de veriyor bu eleştiri. Eleştirmen bu yazıda önemsedığını anladığımız Nurullah Ataç, Mehmet Kaplan, Asım Bezirci, Hüseyin Cöntürk, Memet Fuat, Fethi Naci, Berna Moran, Selahattin Hilav ve

Murat Belge'nin eleştiri anlayışları üzerine birer paragraflık değerlendirmeler yapıyor. Bu değerlendirmeler, eleştirmenlerin şiir eleştirilerinden hareketle yapıyor.

Sabit Kemal Bayıldırın, bu bölümde Asım Bezirci için sunları söylüyor:

"Edebiyatımızın en çalışkan eleştirmenidir. Eleştiriye bilimsel temellere oturtmaya çalışmış ve şu ilkeleri kendine temel edinmiştir:

- Anlatılmak istenen kolay anlaşılmalı (Bu nedenle mecazi anlatıma pek başvurmamıştır.).

- Okuru geliştirmek, ona bir şeyler katmak.

- Güzeli, iyiyi, doğruyu öne çıkarıp onları savunmak.

- Gerçeğin peşine düşmek, onu arayıp bulmak ve gerçeği savunmak.

- Gereksiz konuşmamak.

- Alçakgönüllü olmak."

Bu sıralanan özellikler Sabit Kemal Bayıldırın için de söylenebilir. Evet, Asım Bezirci'den el alan bir eleştirmendir Sabit Kemal Bayıldırın. O da Asım Bezirci gibi bir Marksist olarak bakmaktadır şiire. Marksist olarak bakmakla birlikte "Eleştiri Denen İşgüzarlık" yazısında eleştirdiği "Bizdense iyidir."cilerden de değildir. "Bir şairin şiirlerini beğenmem için benim dünya görüşümde olması şart değildir. Elbette bir sosyalist olarak benim dünya görüşümde bir şairin büyük şiir yazması beni daha da sevindirir ama Sezar'ın hakkını da vermek gerekir. (Hakkı olmayanı da Sezar'dan almak gerektiği gibi!)" diyen biridir. "Eleştirmenin Duruşu" yazısında çok saygı duyduğu, önemseddiği bir eleştirmen olan Memet Fuat'ı da eleştirmekten geri durmaz.

"Eleştirmenin Duruşu" yazısında "Bir şair ya da şiir üzerine yazarken 'Bu şiir yarına kalır mı?' diye bakmışımdır hep. Yarına kalması için o şiirin her şeyden önce şiir paletine olmayan bir renk katması gerekir." diyen Sabit Kemal Bayıldırın, özgünlüğe verdiği önemi ortaya koyar.

"Eleştirin Hâl-i Pür Melâli", "Eleştiri Gelenekselliğimiz ve Sorunları", "Edebiyatımızda Şiir Kitabı Tanıtımının Geçirdiği Aşamalar", *Kitaplık* dergisindeki bir oturumu eleştirdiği "Uzaydan Gelen Oturumcular", aslında Ataç üzerine yayımlanan bir kitabı tanıttığı "Bir Şiir Eleştirmeni Olarak Nurullah Ataç", Ahmet Oktay'ın toplu yayımlanan şiir yazıları üzerine yazdığı "Ahmet Oktay Şiirimize Bakıyor." , Doğan Hızlan'ın "karıncaezmez" eleştiri anlayışını eleştirdiği "Eleştirin Aristokrati: Doğan Hızlan" , "Mehmet H. Doğan'ın Eleştiri Anlayışı", "Mustafa Öneş Nâzım Hikmet'i Okuyor", Hüseyin Cöntürk'ün *Divan Şiiri Üstüne Denemeler* kitabı üzerine yazdığı "Yeni Eleştiri Gazel Okuyor", "Cöntürk Hakkında Sorular" başlıklı yazılar ikinci bölümün diğer yazıları.

Kitabın "Antolojilerimiz" başlıklı son bölümünde "antoloji" üzerine kafa yoran herkesin okuması gerektiğini düşündüğüm iki yazı yer alıyor: Mehmet H. Doğan'ın hazırladığı Yüzyılın Türk Şiiri Antolojisi üzerine yazdığı "Antolojilerimiz –yahut– Yüzyılın Türk Şiiri" başlıklı yazı ve Orhan Kahyaoğlu'nun antolojisi üzerine yazdığı "Modern Türkçe Şiir Antolojisi ya da Antoloji Derdi" adlı yazı.

"Eleştiri paletinde ayrı bir rengi olan" bir eleştirmenin kitabı: *Aşk Her Zaman*.

Sabit Kemal Bayıldırın, *Aşk Her Zaman (Eleştirin Eleştirisi)*, Klaros Yayınları, Ankara, Ekim 2020

“OĞLAN ÇIKMAZI” ÜZERİNDEN OĞULCAN KÜTÜK ŞİİRİ

Hakan UNUTMAZ

Naile Dire'nin ilk kitabı *Türbülans*'ı bitirdikten sonra Oğulcan Küçük'ün “*Oğlan Çıkmazı*” adlı eserine başladım. Aynı seriden çıkmış -kabul etmeliyim ki Devrim Horlu, bu seriyi çok iyi yönetiyor- iki kitap da şiir okuru anlayışına göre başarılıydı. Zaten her iki ismi de daha önce dergilerden tanımış hatta Oğulcan'ın 2018 Attilâ İlhan İlk Kitap Şiir Ödülü sahibi *Ecza Kışı*'nı Enver Ercan'ın hediye etmesi ile edinmiştim. İkisi hakkında da düşüncelerimi derince paylaşmak isterdim ancak *Türbülans* ile ilgili yeterince yazıldı, çizildi; bana pek bir şey bırakılmadı. O yüzden bu yazımda sadece *Oğlan Çıkmazı*'nı değerlendirdim.

Oğlan Çıkmazı, üç ana bölümden oluşuyor: “Davanın Kabulüne...”, “Oğlan Çıkmazı” ve “Uzak Çocuklar İçin Kabul Mektupları”. Her bölüm ismi de içeriği ile isim hakkını vermiş gözüküyor. Örneğin, emir kipleri ile kurulmuş bir şiirle (Kan Çek Yüzüne Biraz) başlayan ilk bölüm, “Gereği Düşünüldü” sayfaları ile sonlandırılmış. Keza diğer bölümlerde de isimden içerikler tahmin edilebiliyor. Buraya kadar olan işlemeyi beğenmemin sebebi ise Oğulcan'ın dağınık gibi görünen ayrımları ince ama sağlam seçimlerle bağlayabilmesidir. “Davanın Kabulüne...” bölümünde “*ama ben buradayım baba, alnımı işaretle/ anlat neresinden kıyılır bir oğul*” (s. 23) dizeleri ile okur, “Oğlan Çıkmazı” bölümüne hazırlanıyor mesela. Bu yüzden bir şiir defteri okumaktan öte tam bir dosya ile karşılaşıyorum.

Kurallı cümlelerle dize oluşturmak, yüklemli sonu şiire yedirebilmek kolay değildir. Devriklikle bu zorluk hemen atlatılabilir ancak Oğulcan çoğu noktada zor olanı seçmiş. Görülen geçmiş zamanda kendi yaşamından şiir kurduğunu da sezdirebilmiş. Yer yer hikâyeye kaymış gözükse de bahsettiğim konuda başarıya ulaşmış dizeler mevcut:

“*denizler seç kendin için, yüzeye doğru yüz, beni evlere alıştır*” (s. 29),

“*hatıra etmek, kanı adıyla akıtmaktır dedim
kıvrıldım, yolu oldum altında kaldığım uzakların
eğildim karardım döndüm*

“*çürüğüyüm artık içinde durduğum kaburganın*” (s. 41)

Eserin, ortaya çıkmış olduğu çağı birebir yansıtmaması gerektiğini düşünenlerdenim. Bu tarz eserler gününbirlik gözükse de zamanla genel söyleme nazaran daha kalıcı olabiliyor. “Büyük şair” olarak adlandırılan çoğu isimde de yaşamış olduğu çağı aktaran örnekler görüyoruz. Günümüzde de sözgelimi 1970 ağzıyla elli-altmış yıllık sözcükler ve konularla şiir yazmak bana biraz taklitmiş gibi geliyor. Elbette gelenekten de her bakımdan yararlanmasını bilmek gerekir ancak altınızda hibrit araçlar varken kağınyı övmek anlamsızdır. Günümüzün belki de en net gerçeği teknoloji denilen kavramlar bütünüdür. İçinde teknolojik terimler barındıran şiirler de bana samimi geliyor. *Oğlan Çıkmazı*'nda da böyle örnekler yakalayabildim:

“*sarıлма sesi göğüs göğüse, belgeler, kan testleri, bi' ton fotokopi*

yıkıldı gitti gözlerimiz uçurumlu fotoğraflara bakmaktan” (s. 38),

“--Yönlendirilmiş ileti--

15 Eyl Pzt, [23:54]/

www.youtube.com/watch?v=IqaFjKKu-yQVI

<ogulcankutuk59@gmail.com>

ogulcan merhaba. borcumu ödüyorum./...” (s. 55)

Peria KAYRA

YERSİZ

İçimi mangal bellemiş
Ciğer cızbız seven yersiz
Seni bensiz bırakmanın
Vakti belli çoktan gelmiş

Ye bitir hele bir doy doy
Üste portakalı da soy
Arzun çöpe atılmasın
Zevkin kalmasın parfümsüz

Bana gelen yola bakayım
Birkaç tabela çakayım
Şaşırtayım seni, gel bul
Al, rozetin, bu da alkış

Tatildeyiz, Alaska mis
İçimde gül açan bir his
Hürriyet özlü tabanca
Zürriyetine püfrü tiz

İçimi mangal bellemiş
Ciğer cızbız seven yersiz
Seni bensiz bırakmanın
Vakti belli çoktan gelmiş ///

Ayrıca son örneği seçtiğim “Uzak Çocuklar İçin Kabul Mektupları” bölümünde de ciddi bir türlerarasılık mevcut. “Zarf” şiiri bir e-posta iletisi, “Araf Mektubu” bir günce, “Nehir Mektubu” ve “Yokuş Mektubu” ise mektup biçiminde şiirleştirilmiş. Şiirin tehlikeli suları olarak gördüğüm bir deneme bu. Çünkü bazı kerli ferli(!) şairlerin bile “düzyazı şiir” adı altında şiirden kopabildiği eserlere sıklıkla rastlıyoruz ama Oğulcan Küçük bu işi iyi kotarmış. Belli ki yüzmeyi iyi biliyor.

Çoğu okurun kendine bir şeyler alabileceği bir yapıt oluşturmuş Oğulcan. Güncel siyaseti görmek isteyenlere “*biraz daha otursam devlet karışırdı.../ belki bir hayal şimdilik ama/ bir adımız olsaydı bizim, bir gecede geçerdik meclisten,/ yemin ederim*” (s. 59) dizeleriyle karşılık verirken karamsarlığı ağır basana da “*iyi ki kuş değiliz biz, keşke biz kuş değiliz/ çünkü yukarıdan bakmak dünyaya/ yaranın büyüğünü görmek gibi biraz da*” (s. 60) diyebiliyor.

Keşke biraz daha uzun olsaydı dediğim *Oğlan Çıkmazı* hakkındaki görüşlerimi kitaptan seçtiğim birkaç dize ile sonlandırmak istiyorum:

“*kuyum içeri devrildi, adımdaki can silinsin*” (s. 20),

“*ha düşecek dediğim meyvenin, önce dalı ayrıldı ağacından/ .../ -benden başkası duymadı sattığım gürültüyü*” (s. 43),

“*adımdaki can silindi/ bir oğul ben kaldım dünyada*” (s. 72).

Oğulcan Küçük, *Oğlan Çıkmazı*, İthaki Yayınları, İstanbul 2020.

Osman Serhat ERKEKLİ

- 891
Kaderle her an iç içeyiz
- 892
Cam olmasa idi suyun tadını bu kadar alamazdık
- 893
Başarısızlığın, hususiyetle müşkülpesentliğin mazereti olmaz. Kendini azaltanlara dikkat. Keyfi kitap çıkarılmaz. Kendini çoğaltanlara dikkat.
- 894
Pozitif enerjinin adı “şeytan tüyü” olmuş.
- 895
Ozan Öztepe'nin diktiği limon ağacı üç meyve vermiş. Seneye bir kere daha verir. Ne çıkar bekleriz.
- 896
Yahya Kemal, Cemal Süreya kadar satılmadı.
- 897
Şairler boşuna uğraşiyor. Orijinal olmayan kalmıyor.
- 898
Kimse kimseyi okumuyor.
- 899
Edip Cansever masada kendinden başka kimse yokmuş gibi oturuyor ve hiç konuşmuyordu.
- 900
Ahmet Günbaş toplu şiirler (Klaros), Ümit Yıldırım Güleyaza Edebiyat Yazılı Kağıt), Hasan Yenigül'ün ikinci şiir kitabı (Yazılı Kağıt), Yıldırım'ınki mizahi bir edebiyat tarihi. Yenigül'ünki temiz ve yalın bir şiir...
- 901
Günbaş ile konuştuk. Eskilerden kim kaldı. İzmirde o, Peker, Sina Akyol, Veysel Çolak var o yaşlardan. Sarsmaz da az genç değildir. Mart Akatalpa'daki şiirleri çok iyiydi.
- 902
Cemal Süreya Sevda Sözleri'nin adını sorduğunda “Aşk satar” demiştim. O gün toplu şiirlere alacağı Uçurumda Açan ve Taşırın Damla şiirlerini ilk bana okumuştur.
- 903
Murathan Çarboğa 47 yaşında balkondan düşerek ölmüş.
- 904
Turgay Kantürk'ü özledim. Kırk yıl önce her gün beraberdik.
- 905
Ataç, Bezirci, Doğan, Öneş, Uçarol, Dara, Kayıran, Koçak...Ne kadar çok şair ne kadar az eleştirmen...
- 906
Ramis Dara, tek şiir yazıları alaka ile okunan Halil Şahan'a Ürperişler Kitabı'nı göndermemi önerince, güçlük çektim ve çıkardım. Hayatımda hiç büyüklenmedim. Ama artık postaneyi yürüyemiyorum; kimseden de bir şey isteyemiyorum.

GÜLÜMSER BÜTÜN DEVELER

masanın üzerinde fırçalar boyalar
ağız açık kalmış bir terebentin
saat dokuz telefon sesi
devrilmiş resim yağı şişeleri
defalarca gördün böcek kutuda
bir kelebek konmuş plastik çiçeğe
bir sessizlikten sesleniyor mırıltısı kedinin
gardırobun gıcirtısı ay ışığı pencereden
gri kumaş pantolon küçük ve kaygısız adımlar
zamanda ters dönmüş kınkatatlı
saat bir uzlaşım ve bunaltır insanı [kolektif bilinç
içsel zaman ←→ anılar ve düşünceler birliği
kapı otomatığı dik merdivenler
tahir'in ritmik adımları boyanmış tuvaler
asansörün aynasında çarptı kapı
gövdenin bitmeyen telaşı uzayıp gidiyor
bir gülüşün var kırlangıçları kıskandırır
telefondan sıyrılır sesin askıda asılmış bornoz
uykumda boğuluyorum

yarasa olmak ve baş aşağı bakmak gövdene
hiç fark etmiyor
patatesin kabuğu ince soyuluyor
gerçekliğin bir ucunda bir sinek vızıldıyor
gidip bakıyorum ellerini toprağa gömmüş
beyaz yüzlü bahçıvan dağlarda orman gülleri
[arılar gibi görüyorum]
tiner kokusu renklendirilmiş develer
taşın üzerine düşmüş gölgen
zamanda kısalıyor

Ordu 2021

Atalay SARAÇ

GECE

Herkese eşit inmiyor gece
kiminde yokluk
kiminde çöşkun bir aşk
kararan bir coğrafya değil bu
içine eriyen yalnızlık

Herkese güzel gelmiyor gece
bende hüznü bir ırmak çoğalıyor
sende rüzgara karışan sessizlik

Karanlık gelmiyor herkese gece
bazıları duyuyor birbirinin sesini
birileri gökyüzünü müziğe boyuyor
kim bilir, kim aşkının tenini soyuyor
uzuyor biraz gece...

Korkuyla geliyor gece
Kimi kendir peşinde
kimi kendinin gecesinde

Atnan BAŞKESEN

SEN HAYAT GİBİSİN

Gölgen düşünür
Onun yoktur ayak sesleri
Gölgen düşünür
Sen düşünmeden canlanır tenin
Sen hayat gibisin
Gölgen düşünür, sesi karanlıkta
Ağır aksak bir yolcudur
Hep evine kırık kanatla gidişidir
Boynuna astıkları bu levha aşkıdır
Ölümlü yakanmış
Bir ömrün tabelasıdır

Sarı altın tarlalar biçilir
Birikmiş boşluk gözükür
Kırlarda gezen kızların alını
Bir şey takmak ister
Ateşten bir taç
Bir şey sarmak ister
Serin sudan bir ırmak
Bir şey görmek ister
Merhamet; eğilmiş iyiliği
Bir şey arar
Dışımızda kalmış bir ses
Gıyabımızda sonsuzca
Çoğalmış hayatlar
Binlerce yıl birikmiş mahşerin sığıdığı
Bir ölümlü yuva

Nedir bu devran gölgen düşünür
Sen hayat gibisin , gölgen düşünsün
Sen bakma gölgen baksın
Sen baktıkça bir pencere varolur
Sen bakmadıkça dünya süpürülür
Sen baktıkça ölmezlik dans eder
Suyun aynasında

Veli ERDEM

BENDEKİ YÜZÜN BENDE KALSIN

gülüşlerimi topluyorum gün boyu
bir kahkahan etmiyor

bendeki yüzün bende kalsın
düşüme iyi geliyor

yollar çiziyorum içime
birinden biri sana çıkar diye

ayaklarım çakır dikenini
yüreğim yol yorgunu
öylece yürüyorum

yüzünü gören bir düşe sırtımı verip
hesaplara dalıyorum
çıkamıyorum içinden
kahkahana sarılıyorum

Şerif TEMURTAŞ

ALEV ALMIŞ BİR UÇURTMA

çığırtkan sesiyle geçiyor geceden
bir baykuş ıslığı

suskunluğun öldürür toprağı
yutkun ve silkelen artık
yoksa gömülecek mezarın da olmayacak

sarı meşe yaprağına
bulut iniyor yamacına sonbaharın
upuzun bağında kederin

gün sessizce kızarır tan yerinden
umut yeniden başlar işte

serçeler toplanırken ağaç dalında
sırlıklam bıçkın bir yağmurdu devrim

kovuğunda palamut ağacının
bir sincap kış uykusunda

yorgun bir dere yatağına
atıyorum kendimi usulca

dalgın bir nehir gibi
sessizce uzanıyorum toprağı
baharda uyanmak için

Mart 2021, Salihli

Tolga ÖZEN

BİR ZAMBAK SOĞANI

yatağındaki kardeşime

yatağında mışıl
otoparktan ofise geçiyorken
koltuk değneği
ve yağmur damlaları dağınık, uyumlu
yaban ördeklerinin uçuşu gibi
sıralı ölüm vermesi gibi allahın

kavrulan kör kumun içinde bir zambak soğanı
açar sarı beyaz yeşil
ileride deniz kıpırdaşır
sen yatağındasındır
yüzünde sinekler çoğalır
ağzının balını
ağzımın balı yapamadım
yine de affetme
kimse affetmesin beni

sen o hep yatağında
ben o hep otoparktan
çok aşağılarda
bir zambak soğanı

Kazım ŞAHİN

İKİLEM

kokun nerede gezinir çocuk morarırken bulutlar
yağmura şiire bulaştın başlarken hayata
içimizde biri gibi sessiz ve kederden
tek renk çok gece geçerken

gökyüzü seni hangi okula yazdıracak
kaç dil bilecek yağmur yıkanacak yüzün işçi elleriyle
sabah başlayan cümle güzelliğiyle sığınacak kuşlar avluna
en güzel iki şehir arasındaki yollar gülümseyecek
kuytularda yaprak dökerken akasyalar sana

uzaklara çizilen atlas yüzündür çocuk
uğuldayan ses çarpar yamacına
bir sıkışmışlık var yerle gök arasında
dönemiyorum senden kendime
bir yol vardır çıkmak için hayattan aşka

Nihan IŞIKER

S/ONSUZ MERİVEN II

ah nasıl da üzüldük
yüreklerimizi ürküttüklerinde
tozlu dumanlı
sonsuz uzanan merdivenimizden
uçardık meçhule

gökyüzü müydü
bize özgürlük bahşeden
yoksa sonsuz mavisini mi
bilemezdik
çırpınırdık kırık kanatlarımızla
hayaller aşağıda
biz
yaşardık acıların zirvesinde...

bambaşka görünürdü oradan
insanlar
şehrin trafiği,
biz dilekler tutalım diye
sonra yine bakardık
sonsuz basamaklı merdivenin
en tepesinden yeryüzüne
hayaller aşağıda
biz
yaşardık düşlerin zirvesinde...

Osman YOLUÇ

AKLA DOĞRU DİPSOMANI

küçük İskender'e,

kara sözcükleri özenle ayartıp
ruhumu mayalıyorum betbeyaz.
onlar mı buluyor beni
yoksa ben miyim meftûn boyuna?
bir meleğin koynuna dolanmışken sırlıslıkla
şeytan fısıldıyor: beni yaz!

tastamam sevinçler fişkirirken dallarımdan,
hiç olmadık bir çürüyüş bekliyorum köklerimden.
bilmemek flu tatmin, bilmek cüz zamalı haz.
işte burada anlamın kemiğine bıçaklaşan temas!
bir hırkayı donanıyorum, bol geliyor...
oysa kravat kuşanmışım bir vakit: anlam az.

kendimi tanıyamıyorum cümleyle sarıldıkça
gözlerde büyüyorum gözümde küçüldükçe
akla karşı işte, ne kadar da doyun;
ne kadar da yorgunum.
çocukluğumun o kavaklığında
kalıp soluklansam ya biraz...
büyüyüp üzüliyorum, büyüyüp üzüliyorum
büyümek büyük günah,
üzülmek: tek rekât namaz!

Necip YILDIZ

KUMAR GURMESİ

Renk: bordo, güneş: yakut
Ağaç: meşe, anılar: fıçı
Gölde gün batmıştır yahut
Ufaktan geçiyordur içi

Güz: prizma, yapraklar: üçgen
Aşkla kokular derinlik kazanıyor
Kuzey: yosun, güzey: liken
Altında ne var, üstü kazanıyor

Baharat: ekşi, güneş: yitik bir pastel
Akrepten huylanan nar huzmesi
Ruh koordinatı: mecnunî çölde otel
Kendilik imgesi: kumar gurmesi

Yayın Yönetmeni	: Ramis Dara	Katkı Payı	: 70 TL.
Prodüksiyon	: İhsan Üren, Zühtü Engüdar - Ersin Erdem, Zihni Engüdar, Yalçın Oğuz.	Posta Çeki ya da Banka hesabı	: Ramis Dara adına açılmış; 6025702 numaralı Posta Çeki hesabı ya da Yapı Kredi Bankası Mudanya şubesi (567) Hesap No: 72092839 IBAN: TR370006701000000072092839
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü	: Halim Çiftçi (Ömerbey Mah. Ş. K. Ahmet. Sok. Fidan Apt. B. Blok. Kat: 2, D: 5- MUDANYA)	Yazıcı çıkışı	: Selman Kırtasiye, Kâzım Baykal Cad. No: 14, 16040 Osmangazi - BURSA
Yazışma ve posta kargo adresi	: PK 68 16361 Ulucami - BURSA		
E- Posta	: akatalpa@hotmail.com		
Yayın Türü	: Yaygın süreli yayın. ISSN 1305 - 7685		

Ocak 2000'de Bursa'da Ramis Dara, Melih Elal, Serdar Ünver, Ali Özçelebi ve arkadaşları tarafından kurulan şiir ve eleştiri ağırlıklı aylık edebiyat dergisi
Akatalpa (www.akatalpa.org), şair ve yazarlarının başışladıkları telifler ve bazı şiir dostlarının katkılarıyla yayımlanmaktadır.